

רמב"ם הלכות מלכים פרק ט' הלכה א'

"על ששה דברים נצטווה אדם הראשון: על ע"ז, ועל ברכת השם, ועל שפיכות דמים, ועל גילוי עריות, ועל הגזל, ועל הדינים, **אע"פ שכולן הן קבלה בידינו ממשוה רבינו, והדעת נוטה להן, מכלל דברי תורה יראה שעל אלו נצטווה**"

והנה לשונו מגומגם וקשה ההבנה. אם אמנם שבע המצוות הם בקבלה ממשוה רבנו -- דהיינו דינים עתיקים טרום-סיניים, וגם בנויים על הסברא, מה הפירוש של "מכלל דברי תורה" ומה זה "יראה" או "ייראה"? ואפילו כמה מגדולי ישראל נתייאשו מלהבינם -- כגון הג"ר מאיר דן פלוצקי זצ"ל בספרו "חמדת ישראל" שכ' שדברי הרמב"ם כאן הם "סתומין וחתומין ואיני יודע מה כוונתו."

ולענ"ד יש למצוא פשר לדבריו אם נקרא את הלכה זו בקונטקסט של ההלכה האחרונה בפרק ח', דהיינו ההלכה מיד קודם לזו, והנה דבריו:

פרק ח', הלכה יא

כל המקבל שבע מצות ונוזהר לעשותן הרי זה מחסידי אומות העולם, ויש לו חלק לעולם הבא, והוא שיקבל אותן ויעשה אותן מפני שצוה בהן הקב"ה בתורה והודיענו על ידי משה רבינו שבני נח מקודם נצטוו בהן, אבל אם עשאן מפני הכרע הדעת אין זה גר תושב ואינו מחסידי אומות העולם אלא מחכמיהם.

ולפני שניגשים לנסות להבינו בפ"ט, עלינו לברר מלה אחת או אפילו אות אחת בהלכה י"א שנתלבטו בה האחרונים. יש גורסים "ולא מחכמיהם", ויש גורסים "אלא מחכמיהם", דהיינו [א] במקום [ו], כלומר, "אלא מחכמיהם" ולא "ולא" מחכמיהם". ונראה שהגירסא "ולא" היא בלתי-מובנת מכל וכל, שהרמב"ם כלל לא הזכיר סוג של "חכמים", ומאן דכר שמיה? פשוט שהזנחת סוג זה אין מקומו בדברי הרמב"ם. אבל הגירסא "אלא" מתישבת יפה, שכאן הרמב"ם, שזה עכשיו הזכיר לראשונה את הקטגוריה של "חסידי אומות העולם", הולך ומונה עוד סוג, בנוסף ל"חסידי", דהיינו, "חכמי אומות העולם".

דהנה הרמב"ם יש לו שלשה סוגים של בני נח. -- מלמעלה למטה: -- "חסידי או"ה" שקיבלו על עצמם (ואף בפני ב"ד) את שבע המצוות, ודינם הוא כגר תושב. גוי נעשה לא' מחסידי או"ה בזה שמאמין שהתורה, תורת משה, דורשת ממנו להתנהג עפ"י ז' המצוות, ממש כגון ישראל שעליו לשמור כל המצוות מטעם שניתנו בסיני ע"י משה רבנו.

הסוג השני הוא סוג שהרמב"ם מחדש כאן שיוצא באופן שכלי והגייוני מדין "חסידי" או"ה, והוא "מחכמי" או"ה, שמקבל על עצמו שבע המצוות או מתוך הכרע דעתו, או שמאמין שהכל ציוה ה' לנח ובניו בהתגלות מיוחדת שאין לה שייכות ישירה למצוות שגילה הקב"ה למשה בעד עם ישראל, רק ששבע מצוות אלה באו לנו מתקופת משה רבנו. וזה מה שכתב בפ"ט ה"א, "אע"פ שכולן הן קבלה בידינו ממשוה רבינו", והם גם בנויים על אדני השכל והסברא, -- וכדבריו, "והדעת נוטה להן". הם הם "חכמי אומות העולם", אם כי אינם נחשבים כגרי תושב, הם עולים על הסוג השלישי שהם גויים טובי-לבב שחיים חייהם ללא עבירה על שבע המצוות בלי שום כוונה על ה"מדוע" של שמירת המצוות האלה, רק כעין "מתעסק" בהלכות שבת, אדם שאין לו אחיזה בשום תיאולוגיה או השקפה דתית פילוסופיה, ורצונו הוא רק להיות אדם מן היישוב ולא כפרא אדם.

ועכשיו נבין היטב דברי הרמב"ם בתחילת פרק ט': החסיד מאו"ה שיש לו חלק לעוה"ב יודע בברור שמקורם מגילוי שכינה לנחובניו ושגם הם רצונאליים, אבל העיקר -- ובזה עולה על האחרים ואף על "חכמי אומות העולם" -- שמאמין באמונה שלימה שלא רק היו המצוות האלה קבלה מרב לתלימך במשך הדורות החל מנח ודרך משה, ולא רק ש"הדעת נוטה" להם, אלא "מכלל דברי תורה יראה שעל אלו נצטווה", שז' המצוות הם חלק מלא ב"כלל דברי תורה" וכאילו נכתבים בפירוש בתורת משה, ולכן מקבל אותן על עצמן ממש כישראל שמציית למה שכתוב בתורה וייראה (בשני יו"דיו, כלומר בבין נפעל) כמי שמקבל ומבין את המצוות האלה כאילו היו בפירוש בתורה.